

Chemia organiczna

Dr hab. inż. Grzegorz Cholewiński

Rok akademicki 2020/21

Katedra Chemii Organicznej
Wydział Chemiczny PG
Budynek 6 (Chemia „A”), pok. 19
grzchole@pg.edu.pl
347-23-00

Konsultacje: wtorek 10-11 (możliwa zmiana w zależności od planu) lub po umówieniu

Forum dodane do wykładu na platformie e-nauczanie

1. J. D. Caserio, M. C. Roberts, *Chemia Organiczna*, PWN Warszawa, 1969 .
2. A. Kołodziejczyk, K. Dzierzbicka, *Podstawy Chemii Organicznej*, Tom 1 i 2, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 2014.
3. A. Kołodziejczyk, *Naturalne Związki Organiczne*, PWN, Warszawa, 2013.
4. J. March, *Advanced Organic Chemistry*, fourth edition, John Wiley & Sons, 1992.
5. P. Mastalerz, *Chemia Organiczna*, PWN, Warszawa, 1986.
6. P. Mastalerz, *Mechanizmy reakcji w chemii organicznej*, WNT, 1970.
7. J. McMurry, *Chemia Organiczna*, PWN, Warszawa, 2005.
8. R.T. Morrison, R.N. Boyd, *Chemia Organiczna*, PWN, Warszawa, 1997.
9. K. Dzierzbicka, G. Cholewiński, J. Rachoń, *Chemia organiczna dla opornych*, Wydawnictwo PG, 2013, wydanie II 2014, wydanie III 2017.
10. K. Dzierzbicka, G. Cholewiński, J. Rachoń, *Chemia organiczna dla zainteresowanych*, Wydawnictwo PG, Gdańsk 2016.
11. J. Alfuth, K. Biernacki, *Zbiór zadań z chemii organicznej*, Wydawnictwo PG, Gdańsk 2020.

Chemia organiczna dotyczy chemii związków węgla, w których atomy tego pierwiastka są czterowartościowe. Innymi słowy, atom węgla tworzy cztery wiązania z innymi atomami.

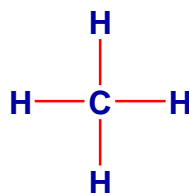
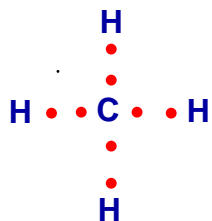

W roku 1828 roku F. Wöhler obalił teorię *vis vitalis* otrzymując syntetycznie produkowany przez organizmy ssaków mocznik.

Wiązanie kowalencyjne pomiędzy atomami tworzą pochodzące od nich elektrony

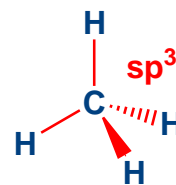
CH₄

H: 1s¹

C: 1s²2s²2p_x¹2p_y¹2p_z⁰

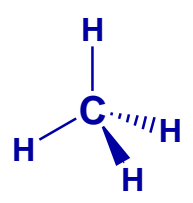
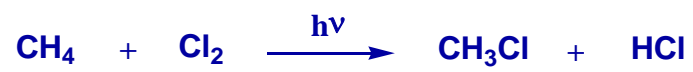
Hybrydyzacja

2s²2p_x¹2p_y¹2p_z⁰

sp³sp³sp³sp³

Procesy chemiczne prowadzą się do zrywania i tworzenia wiązań chemicznych.
Na skutek reakcji chemicznej powstaje związek o innych właściwościach fizycznych i chemicznych

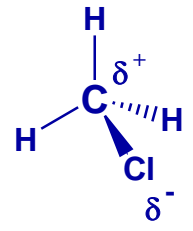
metan

16,04 g/mol

Tw - 161,5 °C

C-H wiązanie kowalencyjne
niespolaryzowane

Siły dyspersyjne – van der Waalsa
(Londona)

chlorometan

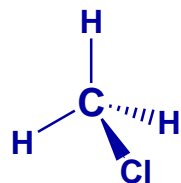
50,49 g/mol

Tw - 24,2 °C

C-Cl wiązanie kowalencyjne
spolaryzowane

Oddziaływania dipol - dipol

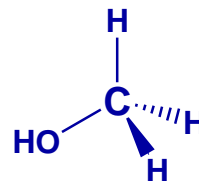

chlorometan

50,49 g/mol

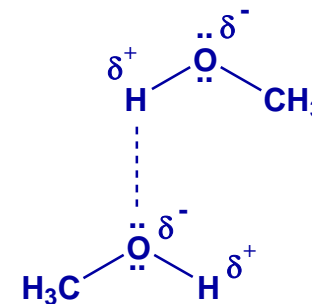
Tw - 24,2 °C

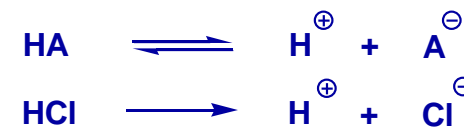
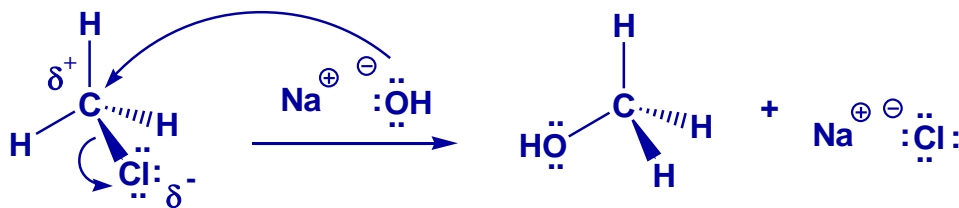
metanol

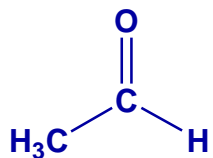
32,04 g/mol

Tw 64,7 °C

Dlaczego metan CH_4 nie ulega tej reakcji?

etanal

44,05 g/mol

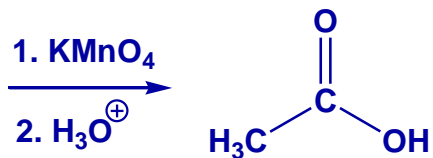
Tw 20,2 °C

etanol

46,07 g/mol

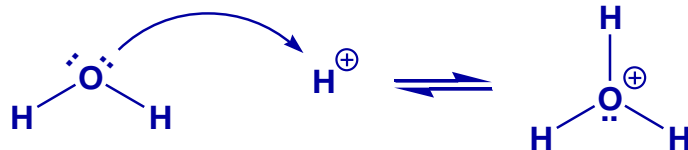
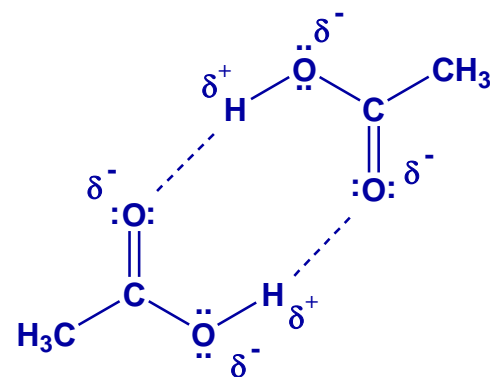
Tw 78,4 °C

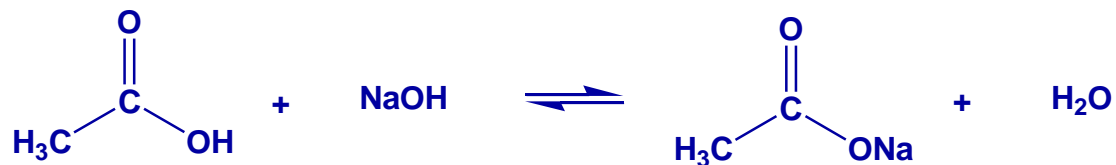
kwasy octowe

60,05 g/mol

Tw 117,9 °C

kwasy octowe

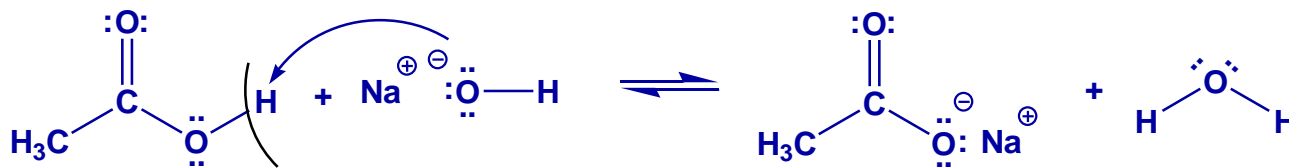
60,05 g/mol

T_w 117,9 °C

octan sodu

82,03 g/mol

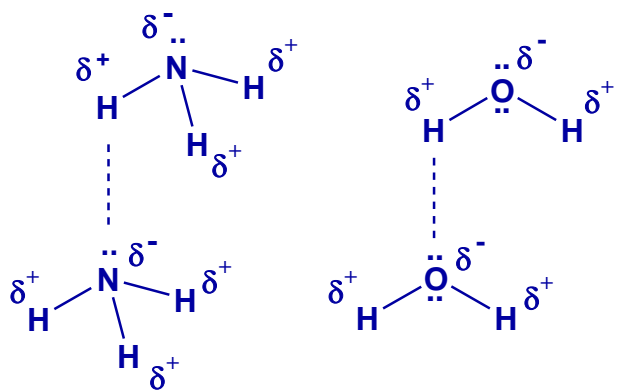
T_t 324 °C

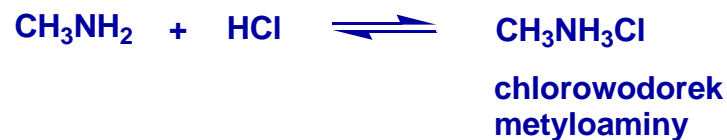
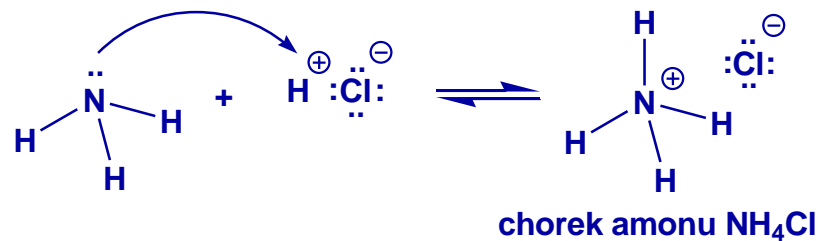
wiązanie jonowe

W chemii organicznej atomy pierwiastków innych niż węgiel i wodór określa się heteroatomami np. O, N, S, P. Wchodzą one w skład struktury związku organicznego i determinują jego właściwości fizyczne i chemiczne

CH ₄	NH ₃	H ₂ O	CH ₃ NH ₂	CH ₃ OH
metan	amoniak	woda	metyloamina	metanol
16,04 g/mol	17,03 g/mol	18,01 g/mol	31,05 g/mol	32,04 g/mol
Tw - 161,5 °C	Tw - 33,34 °C	Tw 100 °C	Tw - 6 °C	Tw 64,7 °C

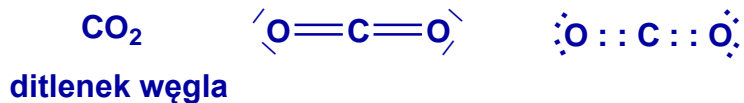

Właściwości zasadowe amoniaku i amin

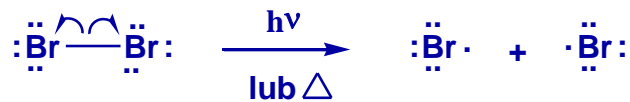
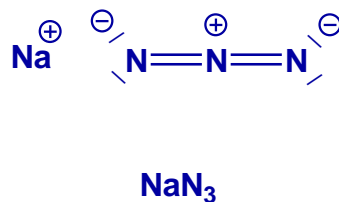
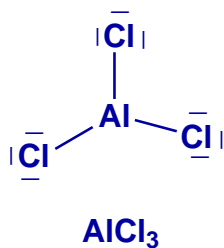
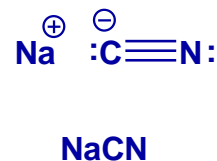
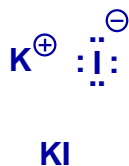
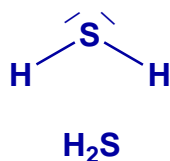

Aminy RNH₂ z reguły są bardziej lotne i zasadowe niż alkohol z tą samą resztą organiczną R, ale też mają wyższe temperatury wrzenia aniżeli węglowodory R-H.

Budowę elektronową cząsteczek z uwzględnieniem wiązań chemicznych i wolnych par elektronowych przedstawia się za pomocą wzorów Lewisa

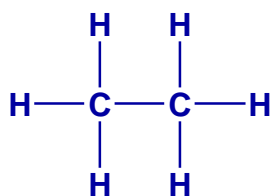

Wzory elektronowe Lewisa dla cząsteczek:
siarkowodór, jodek potasu, cyjanek sodu, chlorek glinu(III), azyd sodu, rodnik bromowy

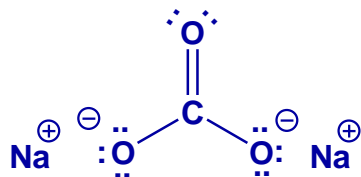

Wzory elektronowe Lewisa dla cząsteczek:

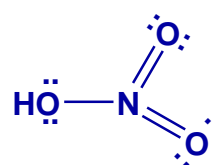
etan, węglan sodu, kwas azotowy(V), azotan(III) sodu, kwas siarkowy(VI), nadmanganian potasu

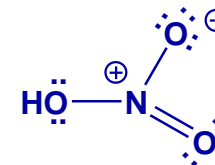
C_2H_6

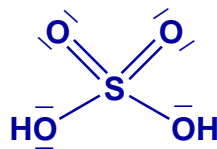
Na_2CO_3

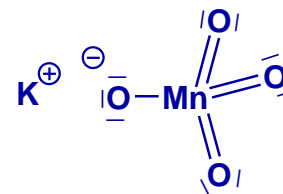
HNO_3

$NaNO_2$

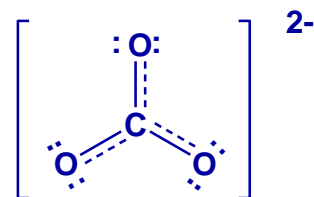
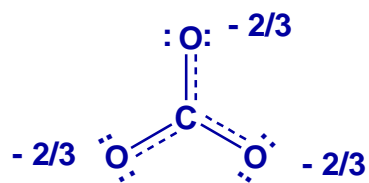
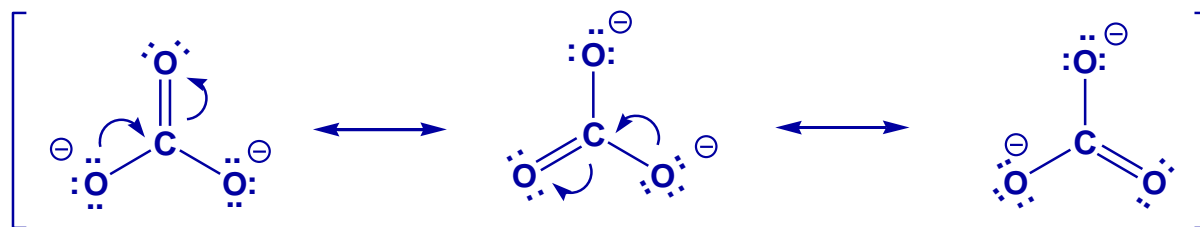

H_2SO_4

$KMnO_4$

Rezonans (mezomeria) na przykładzie anionu węglanowego. Następuje delokalizacja elektronów

Znaczenie mezomerii na przykładzie porównania kwasowości etanolu i kwasu octowego

